A Robertson-terv
1948. 08.16.
(Rövidítve)

Az 1948 tavaszán kirobbant berlini válság az év közepére „beállt”, elkezdődött a kiútkeresés, alternatív politikai javaslatok fogalmazódtak meg a válság rendezésére. A berlini blokád hatására született kiútkeresésként értékelhető Sir Brian Robertson, a németországi brit katonai kormányzó javaslata a megszálló csapatok visszavonásáról és egy központi német kormány létrehozásáról. A londoni ajánlásokra adott szovjet válasz meggyőzte Robertsont, hogy a nyugati hatalmak által választott út Németország politikai jövőjét illetően – a nyugati államalapítás és Németország tartós kettéosztása – előbb vagy utóbb elkerülhetetlenül háborúhoz vezet a szovjetekkel. A *Robertson-terv* ezért javasolt alternatívát a német probléma rendezésére, mégpedig abban az értelemben, hogy „a megszálló hatalmak visszavonulnának a (német) határokon túlra, átengedve Berlint és Németország döntő részét egy egységes központi kormánynak, amellyel azután a versailles-i szerződés mintájára békeszerződést kötnének”. Azért, hogy tervéhez megnyerje a Szovjetunió támogatását, Robertson javasolta: kínálják fel a szovjeteknek a részvételt a Ruhr-vidék nemzetközi ellenőrzésében. Robertson javaslatát azonban a Foreign Office kétkedéssel fogadta, és heves viták után mint „kivitelezhetetlent” és „veszedelmest” vetette el. London úgy ítélte, hogy a Robertson-terv forgatókönyve szerint egyesített Németország „nagyobb fenyegetést jelentene a békére, mint a kettéosztott”, és elvetette a németországi brit katonai kormányzó elképzeléseit.

Érdekes, hogy a berlini válság hatására George Kennan – ekkor már az amerikai külügyminisztérium tervezési osztályának, a Policy Planning *Staff*-nak a vezetője – is a Robertsonéhoz hasonló elképzeléseket fogalmazott meg a nyugatnémet államalapítás lehetséges alternatívájaként. (Lásd *Az amerikai Policy Planning Staff (George Kennan) javaslata az esetleges német rendezésről.* 1948. 08. 12.
http://www.grotius.hu/doc/pub/RNSQCX/2010_32_mezei_geza_1948.08.12..pdf)

(A dokumentumot újra közreadja Mezei Géza)

Forrás: Mezei Géza (szerk.): Európa kettészakítása és a kétpólusú nemzetközi rend születése (1945–1949). Budapest, 2001. Új Mandátum könyvkiadó. 318. old.

A brit katonai kormányzó, Sir Brian Robertson a jövőbeni Németország-politikáról

*1948. augusztus 16.**

Sokan – köztük Clay barátom is – azt mondanák, értelmetlen az oroszokkal további tárgyalásokat folytatni, s az egyetlen helyes út, amely számunkra kínálkozik, továbbra is a londoni megállapodásoknak megfelelően cselekedni, miközben ugyanakkor megőrizzük berlini pozícióinkat. A közeljövő tekintetében ez a terv minden bizonnyal csábító. Én azonban úgy gondolom, Németország tartós szétdaraboltsága végül háborúhoz vezet majd. De a tervet ettől eltekintve is kivitelezhetetlennek tartom. Néhány hónapja azt mondtam, a háborúskodás határát súroló berlini akcióik révén a szovjetek olyan erős nyomást gyakorolhatnak ránk, hogy ottani helyzetünk tarthatatlanná válik. Még mindig ezen a véleményen vagyok. Ámítjuk magunkat, ha azt feltételezzük, hogy a szovjetektől függetlenül örökké Berlinben maradhatunk...Szerintem Berlint most nem lehet feladni. Amikor a helyzetet értékeltem, utaltam már arra, hogy amennyiben folytatjuk Nyugat-Németországra vonatkozó terveink megvalósítását, a szovjetek nem tudják majd elfogadni tartós jelenlétünket (a térségben). Ha a szovjetek ellenére mégis megpróbálunk huzamos ideig Berlinben maradni, háború lesz (...)

(Mind)ebből arra következtetek, hogy amennyiben új(abb) tárgyalásokba megyünk bele, ezt annak reményében tesszük, hogy el is érünk valamit, az egyetlen remény pedig az lehet, hogy új módot találunk a német kérdés megoldására (...)

(A siker) alapvető feltétele, hogy kockáztatnunk kellene a németek tekintetében. Úgy hiszem, a helyzet soha nem volt még annyira kedvező, mint most, főleg hogy nem lehetünk biztosak abban, adódik-e még valaha ilyen lehetőség. A múltban kételkedtem abban, hogy a szovjetek ennyire messzire mennek és lezárják a Berlin fele vezető utakat. Kételkedtem, mert úgy gondoltam, egy ilyen lépés túlságosan erős szovjetellenes reakciókat vált majd ki a németekben. Az utak lezárása megtörtént és ez a megfelelő reakciót váltotta ki. Most azon a ponton vagyunk, hogy tőkét kovácsolhatunk a helyzetből: meglovagolhatjuk azt az antikommunista hullámot, amely Németországon – az Oderától a Rajnáig – végigsöpör. Ha olyan helyzetet teremthetnénk, melyben a németek szabadon alakíthatnának kormányt és – a szövetséges ellenőrzés minimuma mellett – maguk kormányozhatnának, nem lenne okunk attól tartani, hogy végül a kommunisták győznek.

---

* Steininger: *Deutsche Geschichte 1945–1961.* II. 310–311.